

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Слухач магістратури **Гельмич Д.М.**

Науковий керівник: начальник кафедри, доктор юридичних наук, доцент **Охріменко І.М.**

Актуальність обраної теми полягає в тому, що органи досудового слідства держави є одним з основних суб'єктів реалізації її правоохоронної функції. Саме в діяльності цих органів найяскравіше виявляється реально існуючий стан боротьби зі злочинністю та захищеність прав і свобод громадянина від злочинних посягань. Недостатнє дослідження особливостей управління досудового розслідування ОВС визначило актуальність та значущість обраної теми наукового дослідження.

Метою та завданнями дослідження є здійснення комплексного аналізу найбільш актуальних і важливих особливостей управління підрозділами досудового розслідування ОВС України.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері управлінської діяльності підрозділів досудового розслідування ОВС України.

Період політичних та економічних реформ в Україні супроводжується об'єктивними труднощами перехідного періоду: безробіття, невиплата заробітної платні, падіння реальних доходів громадян і, як наслідок, – зниження рівня життя. Подібне положення цілком закономірно породжує зростання загальної кількості правопорушень. Тому забезпечення ефективного державного управління внутрішніми справами – одне з найактуальніших завдань української держави.

Управління в сфері внутрішніх справ спрямовано на втілення в життя законів і підзаконних актів, профілактику правопорушень, створення громадянам, державним органам, підприємствам, установам, організаціям умов для реалізації їх прав і покладених на них обов'язків, виховання в громадян правосвідомості, поваги до норм права й загальнолюдських моральних підвалин.

Слід відзначити, що окремим напрямкам управління досудовим слідством системи ОВС та сутності управління підрозділами досудового розслідування були присвячені наукові праці О.О. Алексєєва, О.В. Бауліна, А.Г. Каткової, Р.Ю. Савонюка, І.М. Шопіної. Однак, не зважаючи на інтенсивність та широкий спектр досліджень, присвячених різним напрямкам управління в ОВС та проблемам, що тісно пов'язані з цією сферою діяльності, комплексне та узагальнююче дослідження управлінських аспектів в підрозділах досудового слідства на сьогоднішній день відсутнє.

Для того, щоб розглянути питання сутності управління підрозділами досудового розслідування, потрібно дати визначення поняттю “сутність”, одже, сутність – філософська категорія, що виражає головне, основне, визначне в предметі, таке, що має зумовлене глибинними, необхідними внутрішніми зв'язками й тенденціями розвитку і пізнається на рівні теоретичного мислення.

На нашу думку, сутність управління підрозділами досудового розслідування полягає у наступному. Управління здійснюється в підрозділах, які забезпечують специфічну функцію – розслідування кримінальних справ, процесуальна самостійність об'єкта управління, кримінально-процесуальна норма є визначальним початком управлінської діяльності та водночас її обмеженням, робітники слідчих підрозділів будують взаємини відповідно до вимог службової дисципліни, норм, викладених в присязі, статутах, інструкціях, правове

регулювання управлінської діяльності підрозділами чітко визначено в законодавстві, складний об'єкт управління – слідчий (слідчий підрозділ) та інші особливості.

Наступна особливість управління слідчими підрозділами полягає в тому, що слідчий, процесуально самостійний об'єкт в системі управління, підвищує значення в управлінні правового режиму, встановленого нормативними розпорядженнями, дія яких виявляється у поширенні регульованих правом управлінських робіт і вдосконаленні статусу окремих ланок (підрозділів і робітників) системи.

Велике значення має знання слідчими законів, особливо кримінально-процесуального. Можна сказати, що норми закону в процесуальній діяльності слідчих відображають закономірності не тільки процесуальної, але й управлінської діяльності, зорієнтованої на виконання службових функцій, оскільки вони враховують специфіку системи управління. Особливість управління слідчими підрозділами визначається тим, що їх робітники, входячи в систему МВС, будують взаємини відповідно до вимог службової дисципліни та норм, викладених у присязі, статутах інструкціях. У той же час відносини вищестоящих і нижчестоящих ланок системи досудового слідства будуються на основі принципу демократичного централізму: вищі органи у відношенні нижчестоящих виконують керівну роль, мають право контролювати їх, а також несуть відповідальність за роботу підлеглих. Крім того, даний принцип припускає суворе дотримання виконавчої дисципліни органами нижчого підпорядкування при їх відомій самостійності в межах своєї компетенції.

Специфікою управління в розглянутій сфері діяльності є те, що керівники слідчих підрозділів здійснюють відомчий контроль за роботою слідчих під прокурорським наглядом та судовим контролем. Межі їх впливу встановлені кримінально-процесуальним законом та іншими нормативними актами.

Прокурор має забезпечувати точне виконання закону слідчими, для чого наділений широкими процесуальними повноваженнями. Начальник слідчого підрозділу, перш за все, організовує роботу слідчого підрозділу, контролює діяльність слідчих, але не має права скасовувати їх незаконні рішення, за винятком діючої ст. 216 КПК України, а зобов'язаний запросити таке рішення в прокурора.

На думку А. Ф. Майдикова, начальник органу внутрішніх справ несе відповідальність за всі управлінські рішення, прийняті підлеглими йому робітниками, та надане йому право скасування або зміни їх рішень. За законом він не має права скасовувати рішення начальника слідчого підрозділу, що відносяться не тільки до процесуальних, але і до управлінських питань (наприклад, про передачу справи від одного слідчого іншому, про організацію наставництва і т.д.). Подібні рішення – компетенція керівників слідчих підрозділів, що приймають їх з урахуванням процесуальної діяльності підлеглих з метою забезпечення її успішного здійснення.

Підводячи підсумок відзначимо, що сутність та особливості управління підрозділами досудового розслідування полягає в специфічній діяльності, спрямованій на розслідування злочинів, встановлення істини в кримінальній справі. Ця діяльність власне зумовлює додаткову відповідальність слідчого, права та обов'язки, покладені на нього кримінально-процесуальним законодавством, специфіку спілкування з громадянами та ін.